

Передплата	
на «РУСЛАНА» вносити:	
в Австрії:	
на цілий рік	12 р. ав.
на пів року	6 р. ав.
на чверть року	3 р. ав.
на місяць	1 р. ав.
За границею:	
на цілий рік	20 рублів
	або 40 франків
на пів року	10 рублів
	або 20 франків
Поодинокі числа по 8 кр. ав.	

РУСЛАН

»Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.« — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских свят о год. 6-й пополудни.
 Редакция, адміністрация і експедиция «Руслана» під ч. 5 ул. Ліндого. — Експедиция місцева в Агенції Соколовского в пасажі Гавсмана.
 Рукописи звертає ся лише на попередне застереження. — Реклямації неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 10 кр. від стрічки, а в «Надісланім» 20 кр. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 15 кр. від стрічки.

Гниль.

— Так ви лучитесь з кацапами? — спитали посла Телишевского в 1894 році его товариші.

— Лучимо ся — відповів посол.

— В якій цілі?

Посол Телишевский шукав за відповіддю, не найшов її, а по хвильці заявив: — Побачите, що до трех літ в Галичині не стане кацапів.

З того часу минуло пять літ, а 6. червня, на банкеті, устроєнім в Петербурзі в честь Пушкіна, сказав учасник пира, редактор «Страхопуда» Мончаловский: «Галицкі Русини чують себе одним народом з народом московским — за се ручу ся вам».

На бенкеті аранжованім звисним політичним комівожером і редактором «Света», Комаровом, промовляли делегати і других народів. Чех Груби з Шлеска заявив, що Чехи чують ся членами великої славянської родини. Інжинієр Ткаблец з Праги підніс чарку в честь царя. Субредактор «Света» Бажанов, накликавав Славян до солідарности і пив в честь союзниці Франції при звуках марсілянки. Француз Берніє, кореспондент париского «Еха» дякував за тоаст в честь Франції. Сербин Радович кликав опять до славянської солідарности. Редактор Шточкін пив на сполуку Славян. Артист Долінов величав гостинність Чехів, а директор праского театру Шуберт підніс чарку на взаємність славянську. Сам Комаров обмежив ся на сказане, що Пушкін був поетом всіх Славян. Всі бесідники липились навіть за шампаном на своїх національних становищах, лише галицкій самозванець — продав в очех прочих Славян свій нарід в користь московского, заявивши, що галицка Русь «адін народ» з народом московским.

Нас заява Мончаловского мало обходить. Ми уважали его московским ренега-

том і таким лишити ся він в нас до своєї кончини. Ефіяльти і Іскаріоти являлись у всіх народів світа. Чомуж би їх не мало бути посеред нас? Тількож другі народи тяжко осуджують своїх ренеґатів яко послідну покидь та моральну гниль, від котрої всякий відвертає ся лише з погордою і обмерзінем. Здорові народні організми не зносять зрадників. Рідна донька відреклась свого батька Лісандра, коли сей спартанський король наложив з Перзами хоч Перзом не став. Псом назвали Серби Вука Бранковича на Косовім поли. Брюховецького розсікли саблями козаки за его накладане з Алексієм. А в нас?

В нас уродив Паґодін Дениса Зубрицкого, а сей Богдана, а Богдан Головацкоґо, а Головацкий Площанського, а сей цілий легіон поганих московских перевертнів. А за що? За марний гріш, за кілька або кількасот рублів. Істория рубля на галицкій Русі достоту звисна і провірена актами. Головацкий плакав в Москві горячі слези над бідними Галичанами. Слезі ті капали на тарелку за бенкетом, і розлились відтак — в бумашки, які скинено для професора рускої літератури на львівскім університеті! Нажив Головацкий кілька сот рублів на етноґрафічній виставі в Москві, вернув, а небавом ціла орда перевертнів посунула в Холмщину за «наживою». Площанський жебрав милостині в Москві ціле своє житє, поки не опинив ся писчиком в віленьскім архіві. Богдан Дідицкий стоїть на виказі Лебединцева яко бідний «русский» літерат, котрого «пособлювано». Кирило-Методіевске свята в Петербурзі бачило вже багато галицких ренеґатів навіть в селянських костюмах. Служили третому «атделенію» всякі Добрянські і Драґомірецькі. Пішов служити Москалеви і Іван з Іваної хати. Купив Вишнеградский наших банковичів за мільон рублів, купує по нинішню днину «Благотворительний комітет» мо-

сковских ренеґатів між галицкими Русинами. Личности ті звисні всім. Та щож? Пос. Телишевский думав їх в трех роках вигубити «консолідацією» мов тих щурів аршеніком, а резульат? — Tatarzyn za Ieb trzyma. А дехто?

Дехто консолює ся з сею гнилю на всяких вічах і народних великих обходах. Дехто цілує ся навіть з Богданом і засідає з ним разом до «чорної ради» будь-то проти Поляків, а на ділі проти власного народа. В декого народні ідеали стали «приватною» річю, квестиєю, над котрою в часі хапатні мандатів можна перейти і до дневного порядку. Дехто уважає національний прапор за вивіску, на котрій можна виписувати всякі оклики хоч би і на загибиль основ свого народу. Дехто... Чого в нас вже не бувало і не буває?... Але лише в нас і посеред нас! Другі народи не стерпіли би такої гнилі, такої поганой пошести, що тріють і розршуює всі сугави і душу народного організму.

Коли в 1866 р. «Слово» вперше прилюдно сказало: Русь і Москва «адін народ», галицкі Русини підняли однодушний протест проти сеї поганой зради. Коли процес Ольги Грабар прояснив кертичні заходи Адольфа Добрянського і его «достойних» товаришів, «Дѣло» рішучо осудило сю зраду на рускім народі. Коли Купчанко понав ся під карне слідство, галицка Русь напятнувала сей злочин дуже виразно. А нині? Ми цікаві, чи в таборі сконсолідованих обізве ся ще народна совість в виду факту, що «палочник» з Високого замку в імени галицких Руснів проголосив так явно перед славянськими делегатами на торжество Пушкіна зраду на своїм народі? Ми надіємо ся, що вже тепер чарка терпеливости перелила ся і що «Народна Рада» з погордою відкине ту погану інсинуация, що галицка Русь чує ся одним народом з народом московским.

ЯБЛОЧНИКАР,

комедия в I. актї.

Переробив після німецького — Лев Лопатинский.

ОСОБИ:

Баланда, богатий купець,
 Юлія, его донька,
 Дрид Хромович, єї наречений,
 Іван Гудима, міщанин, вирібник овочевих напоїв,
 Адам, его син, прокурисст Баланди,
 Кручок, золотник,
 Слуга.

Діє ся в більшім місті, в теперішности. Гостиння в домі Баланди. Право і ліво від актора. На право покої доньки, на ліво бюро вітця. До бюро можна зайти через двері на ліво, а також через головний вхід середипою.

Одинокий акт.

Сцена представляє прибрану зі смаком салю. В глубині веранда, а через неї хороший вигляд на город.

ПЕРША СЦЕНА.

Др. ХРОМОВИЧ (входить середними дверми).
 КРУЧОК (входить бічними дверми з правого боку, кланяючись до середини, якби на прашане).

Др. ХРОМОВИЧ (з паньска). Що бачу, наш золотий добродій Кручок?

КРУЧОК (обертаючись). Ах, пан доктор — (втягає ся свобідно).

Др. ХРОМОВИЧ. Що вас приводить сюди?

КРУЧОК. Маленьке дільце з панночкою дому.

Др. ХРОМОВИЧ (цікаво). Так? (випереджаючи). Чи вам відомо, що се моя наречена?

КРУЧОК (здивований). Перший раз чую — гратуюю!..

Др. ХРОМОВИЧ (з паньска усьміхаючись). Дякую! —

КРУЧОК. Она хороша, молода, богата, дуже миленька, одиначка богатого батька — жевіть ся скоро, (усьміхаєсь) пока иньший вітер не повіє...

Др. ХРОМОВИЧ (обоятно). Хмб що? Мені певно не перебе ніхто. Нині діле діло зі старим має довести ся до кінця.

КРУЧОК (поуфало). Одначе лихий світ твердить, що ви в двох послідних роках вже тричі котили гарбуза до дому?

Др. ХРОМОВИЧ. Га-га-га!.. Світ не є лихий, але дурний. Він вірить в те, що я єму за-блаханю. Єй, коханий Кручку, се я був тим, що за кождим разом відтягнув ся, коли лише предвидів завід моїх надій.

КРУЧОК. Тут не заведуть ся ваші, хотьби найсьміліші надії. Отже не пивайте, довершіть

діло і ще нині запечатайте его дорогим подаруночком. За годину я вам доставлю. Кажу вам, чудесна штука!

Др. ХРИМОВИЧ. Що коштує?

КРУЧОК. Тисяч двісті корон для кожного иньшого; для вас, пане доктор, тільки тисяч.

Др. ХРОМОВИЧ. Гм — так я мушу ще перше з вітцем.

КРУЧОК (хитро). Вистане для мене веклик на чотирнайцять днів. Заплатите відтак з посагу.

Др. ХРОМОВИЧ. Нехай буде й так! Звідси йду до дому, а за годину —

КРУЧОК. Дорогоцінний подарунок буде вже в руках мого високоповажаного клієнта. Низький слуга. (Хоче йти).

Др. ХРОМОВИЧ. Ще одно. Ви говорили перше про дільце з панною?

КРУЧОК. Маленьке замовленє, але ніжненьке: перстенець з сердечком з рубіна, уложеним між незабудьками.

Др. ХРОМОВИЧ. За кілько?

КРУЧОК. Пятьдесять корон.

Др. ХРОМОВИЧ. Дуже дешево...

КРУЧОК. Найкрасшого огня камінь.

Др. ХРОМОВИЧ. А не сказала: для кого?

КРУЧОК (усьміхаючись). Я був так ємілий, трошки посондувати.

Ведіть собі всяку політику, уживайте всяких средств для оборони прав руского народа, будьте опозиціоністами до крайности, лучіть ся хоч би навіть з Вольфом — ми вас не спинимо в такій політиці, бо єсьмо певні, що добра воля вами править. Тільки держіть народний прапор так високо, щоби ніякий ренеґат не осквернив єго. Се жадати маємо чейже повне право.

Петиція руского товариства педаґ. в справі науки рускої мови.

Последне число «Учителя» заміщає сю петицію, яку задля ваги справи і докладного єї зрозуміння подаємо у повнім змісті:

Високе ц. к. Міністерство!

З уваженія Вис. ц. к. Міністерства просвіти і ісповідань з дня 12. червня 1898 ч. 12.036 видала галицька ц. к. краєва Рада шкільна з дня 20. липня 1898 ч. 15923 розпоряджене, котрим зреорганізувала науку рускої мови в школах середних з польською викладовою мовою. Тої реорганізації головні нові точки суть отєї:

1. Введено два пляни науки: плян А) і плян В). Плян А), котрий має обовязувати в школах з «малим» числом учеників рускої народности, зведено науку рускої мови до трох літ, так що она починає ся в IV. кл., а кінчить ся в класі VI. Плян В) має обовязувати в польських середних школах з «більшим» числом руских учеників, а після того пляну наука рускої мови має уділяти ся рускій молодіжці в порядку у всіх класах, для учеників же польської народности має бути отворений приготовляючий курс і то аж в VI. класі, а від V. кл. почавши мають ученики обох народностей побирати науку вже спільно, а в найвишій класі вільно ученикам-Полякам науку рускої мови залишити. При кінци же пляну В) додано замітку, що при сій науці має бути головною річю присвоєне рускої мови на основі ґраматичного знаня, в протиставленю до ґраматичної теорії а особливо до історії літератури.

2. В школах, в котрих має обовязувати плян В), перенесено науку старорускої мови і літератури з класи VI. до VIII. і

3. Розпоряджено, що в школах так з пляном А) як і з пляном В) цензура успіху з науки рускої мови має при устанавленю загальної класи успіху впливати тільки в напрямі додатнім, а не уємнім, при іспиті же зрілости може абітурієнт іспиту не складати, а тільки зажадати втягненя в єго сьвідовство зрілости, вглядно в сьвідоцтво з іспиту зрілости, успіху пересічного, який осягнув в науці рускої мови в последних чотирох півроках, в котрих ходив на сю науку правильно в обєзві приписанім для найвисшого степеня сєї науки в данім науковім заведеню.

Руске Товариство педаґогічне, котре на основі свого статуту, затвердженого ц. к. прави-

тельством, поклато собі за задачу дбати про потреби руского народу на поли шкільництва і до осягненя тої задачі може, попри иньші средства, також предклатати дотичним властям меморіяли і петиції в сивій публичного вихованя осьміляє ся, виконуючи постанову своїх загальних зборів з дня 9. лютого 1899, предложити Високому ц. к. Міністерству що до наведених точок згаданого розпорядженя ось такі предстваленя і просьби:

Ad 1). Руске Товариство педаґогічне є пересвідчене, що не тільки поверховне знанє краєвих мов є бажанє для народів, заселюючих край а особливо для тих осіб, що мають в краю виконувати публичні уряди, але також є бажанє і дуже потрібне докладне знанє не тільки мови але і літератур краєвих народностей, бо тільки таке знанє робить взаїмне пізнанє і порозумінє, пошанованє, довіре і згоду поміж братніми чи сусідними народами. Длятого і школи а іменно середні повинні в молодіж впоювати таке взаїмне пізнанє і пошанованє себе, а то поважним трактованєм науки краєвих мов, яко рівновартних і рівнозначних. В противім случая, коли одну мову трактує ся яко предмет підрядний, то мимохіть вироблює ся у учеників другої народности в школі і в будучнім житю легковаженє другої мови, а у учеників покритвженої народности возбужує ся лише хибажаль і огірченє за таке легковаженє їх рідної їм милої мови.

З того отже педаґогічного погляду, згадана повисше реорганізація науки рускої мови після двох в горі поданих плянів виходить недостаточною. Коли же до того ще додамо, що в ґімназиях з рускою мовою викладовою, в котрих нема ма і же ніяких учеників польської народности трактує ся помимо того науку польської яко другої кваєвої мови так само, як науку викладової рускої мови і то в порядку від I. класи аж до VIII., то таке нерівномірне а поверховне трактованє рускої мови після сих нових плянів з одної, а поважне трактованє мови польської з другої сторони, ще виразнійше бє в очи так учеників як і загалу Русинів.

З огляду отже на то, що висше сказано, руске Товариство педаґогічне предклатает Вис. ц. к. Міністерству просьбу, щоб замість двох повисших плянів видало один плян науки рускої мови для всіх публичних польских середних шкіл і то такий самий, який є для науки польської мови в руских ґімназиях, т. є. щоб учено рускої мови в порядку у всіх класах від найнижшої до найвисшої найменше по 2 години тижднево і то рівномірно так учеників рускої як і польської народности.

Проти же тих постанов пляну В) які дотикають учеників польської народности, говорять крім повисших педаґогічних взглядів ще і иньші. Ото після пляну В) ученики-Русини, котрі з дому вже знають свою рідну мову і учили ся єї в класі I.—III., мають в класах V.—VII. учити ся рускої мови разом з Поляками, котрим руска мова звичайно є чужа і котрі аж в VI.

класі на приготовляючим курсі мають за один рік присвоїти собі — побіжно — що найконецнійші початки науки. Таке зведене учеників з далеко нерівним приготованєм на спільну науку в V.—VII., для вигоди учеників польської народности, боятися треба, чи з огляду на тих недостаточно підготовлених учеників-Поляків не обнизить ся значно вимогі для учеників-Русинів, і то не тільки в часі шкільної науки але і взагалі, як се врешті виразно каже ся і в наведениій вже повисше кінцевій замітці до пляну В), — чи наслідком сего також і успіхи в науці рускої молодежи і єї знанє рідної мови не будуть мусіли конечно обнизити ся. Дальше грозить небезпеченство, що отворенє окремого приготовлюючого курсу в IV. класі буде мати дуже деморалізуючий вплив бодай на якусь частину рускої молодежи, бо може легко статись що також ученики-Русини в молодечій легкодушности будуть ждати аж до IV. класи, поки надумають ся записатись на науку своєї рідної мови. Відтак не належить переочувати і тої обави, чи таке обнизенє ровени науки рускої мови в середних школах не буде мати в дальших своїх наслідках і занідня рускої мови та літератури і — противно — нового скрпленя язикового — уніфікаційної московської мови в краю. Вкінци проти улегченя для польської молодежи після пляну В) говорить і отся фактична обєставина: Ученики-Поляки, котрі руску мову знають вже з дому, хоч она їм не рідна, не потребують ніяких улегчень, коли в загалі ходить їм о науку на правду; а иньшим ті улегченя не здадуть ся ні на що, бо-ж той хто хоче научити ся чужої мови, мусить безперечно далеко більше приклатати ся до науки, чим той хто вже і так знає ту мову. Отже для польської молодежи ті улегченя не є потрібні а приносять лише шкоду науці самій і рускій молодежи.

(Конець буде).

З політичного поля.

Deutsches Volksblatt з 11. червня провірює опять, що поступовці програли кампанію враз з своєю N. fr. Press-ою. Теперішну угодову кризу думали они використати для себе і взяти власть в свої руки. Им не розходилоь о удержанє господарної єдности з Угорщиною. Се був лише гумбук, а на ділі була се конспірація проти ґр. Туна, зааранжована бар. Хлюмецьким і одною личностію з міністерства заграничних сивав, що уважає себе за spiritus rector політики австрійської, а в вольних хвилях пише статі до N. fr. Press-и.

Рівнож провірює і Reichswehr, що ліберали надіялись формулкою Селя повалити кабинет ґр. Туна. Зразу піддержували они сю формулку, бо думали, що на ній ґр. Тун спотикає ся. Колиж австрійська праса станула по стороні австрійского кабінету яко такого, що боронить інтереси Австрії, ліберали намовляли ґр. Туна до витривалости, щоби він яко не примиримий унав. В последній хвили явились на овиді медіатори.

Др. ХРОМОВИЧ. А она — ?

КРУЧОК (з ватяком). Она сказала: Сей перстенець призначений для когось, що єго благородне серце оживлене для мене таким самим чистим огнем, сказала, як сей камінь.

Др. ХРОМОВИЧ. Ах, га-га! Чудесно! Ще нині побачите сей перстін на моім пальци.

КРУЧОК. Ви певно в чипци народили ся!

Др. ХРОМОВИЧ. Спішіть ся приладити дарунок...

КРУЧОК. А пан доктор нехай виготовлять векслик. Найнизший слуга. (Кланяєсь і відходить).

ДРУГА СЦЕНА.

Др. ХРОМОВИЧ, ПОТІМ ЮЛІЯ.

ЮЛІЯ (кличе зі свого покою, як тільки Кручок відійшов). Пане Кручок!

Др. ХРОМОВИЧ. Она надходить. Певно чула мій голос. Яка она закохана, а яка нетерпячка!

ЮЛІЯ (входить скоро з перстеном в руці). Слухайте бо, пане —

Др. ХРОМОВИЧ (біжить напротив). Озьде я, моя найкрасша Юлію!

ЮЛІЯ (заклопотана). Ах, ви тут, пане докторе?

Др. ХРОМОВИЧ. Кого шукаєте — того находитє.

ЮЛІЯ. Вас? (з усміхом). Ні, які ви зарозумілі! Я не вас шукала, вірте мені.

Др. ХРОМОВИЧ. А ви які скромні! — предінь рука зраджає, що уста перечать.

ЮЛІЯ. Рука? Яка рука?

Др. ХРОМОВИЧ (придержує руку, в котрій она тримає перстін). Отся, біленька як з лілі! А єї рожеві пальчики держать сей доказ.

ЮЛІЯ. Перстін? Я купила єго власне від пана Кручка! Думала, що застану тут пана Кручка, бо здавало ся мені, що чую єго голос. Хотіла запитати ся, чи не можна би вирізати дві букви на сім перстінци.

Др. ХРОМОВИЧ. Для вас все можна, моя обожана! Повірте мені перстенець, а я сповню ваше порученє.

ЮЛІЯ (даючи перстін). Дуже гарно. Але ще нині?

Др. ХРОМОВИЧ. Єще перед полуднем. — А букви?

ЮЛІЯ. Сполучене Ю і А.

Др. ХРОМОВИЧ. Ю і А? Чудесно! Небесно, божественно! На мою честь! Ю — Юлія, а А —

ЮЛІЯ. Анна, Анастазія, Агафія — що хотілибсьте?

Др. ХРОМОВИЧ. Що я би хотів? Як се любенько з вашої сторони. Але хто вам сказав моє імя? Я сам не назвав себе ніколи по імени?

ЮЛІЯ. Ви звете ся Адамом?

Др. ХРОМОВИЧ. Яким Адамом? Не притворюйте ся, — признайтесь, моя найкрасша, найліпша панно Юлію! (шепотом, встидливо) се загадочне А значить Амврозій.

ЮЛІЯ (запановуючи над сьміхом). Ви так називаетесь?

Др. ХРОМОВИЧ. Відколи ви хочете мати Амврозія сплетеного з Юлією, се неависне мені імя замінилось на знамя райської щасливости.

ЮЛІЯ (зимно). Пане доктор, сей перстін має бути дарунком на імянни, (зі сьміхом). Але чи для якої Анни, чи Амврозія — остане тимчасом моєю тайною. (Подаючи руку, котру він цілує). Отже до побаченя, мій проворний Едіне, мій бистроумний Амврозіє, незабаром разом з перстеном — до побаченя! (відходить скоро)

(Далі буде).

